

Stockholm den 15 oktober 2019

R-2019/1358

Till Socialdepartementet

S2019/00161/FS

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 10 juli 2019 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkande Santiagokonventionen mot organhandel (SOU 2019:1).

### **Sammanfattning**

Advokatsamfundet ställer sig bakom utredningens förslag att tillträda Europarådets konvention mot handel med mänskliga organ (Santiagokonventionen), och har i huvudsak ingen erinran mot utredningens förslag på åtgärder för att säkerställa att Sverige ska leva upp till konventionens krav.

Advokatsamfundet har dock vissa synpunkter avseende utformningen av bestämmelsen om det så kallade handelsförbudet, bestämmelsen avseende försök till sådant brott samt det föreslagna hanteringsförbudet. Advokatsamfundet har även några allmänna reflektioner gällande skyddet för individens integritet vid ett utökat myndighetssamarbete i frågor som rör handel med mänskliga organ.

### **Synpunkter**

Advokatsamfundet ställer sig bakom utredningens förslag att tillträda Europarådets konvention mot handel med mänskliga organ (Santiagokonventionen). Då handel med organ är ett globalt problem, är samverkan över nationsgränser av avgörande betydelse för att effektivt bekämpa organhandel. Advokatsamfundet delar utredningens ställningstagande att Sverige bör fortsätta att aktivt främja och delta i det internationella

samarbetet mot organhandel mot bakgrund av den kränkning av människors värdighet och rätt till liv som organhandel utgör.

*De föreslagna ändringarna avseende handelsförbudet i 8 kap. 6 § i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.*

Advokatsamfundet delar vidare utredningens bedömning att det straffbara området behöver utvidgas så som föreslagits, för att Sverige ska leva upp till konventionens krav. Emellertid anser Advokatsamfundet att bestämmelsen i 8 kap. 6 § första stycket lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., i dess föreslagna lydelse framstår som onödigt komplicerad och svåröverskådlig, vilket riskerar att leda till svårigheter vid dess tillämpning.

*Osäkerhet beträffande det straffbara områdets omfång vad gäller försök till brott*

Advokatsamfundet önskar framhålla att det vore önskvärt med ett tydliggörande vad gäller det straffbara områdets omfattning i fråga om vad som utgör ett straffbart försök till brott enligt 8 kap. 6 § lagen om genetisk integritet. Advokatsamfundet anser att det vore lämpligt att i förarbetena lämna viss ledning för rättstillämpningen avseende t.ex. försökpunktens placering i vissa fall.

*Förtydligande avseende hanteringsförbudet, vad gäller straffansvar för den från vilken organ olagligen tas*

Det föreslagna hanteringsförbudet tar sikte på efterföljande hantering av ett organ som tillvaratagits med insikt om att det överlämnats eller förmedlats i vinstsyfte, alternativt med insikt om att förutsättningar för tillvaratagande inte har förelegat enligt 3-10 §§ lagen (1995:831) om transplantation m.m. (se betänkandet s. 69).

Då redan insikt om vinstsyfte, eller avsaknad av samtycke eller medgivande i förekommande fall föreslås grunda straffansvar vid hantering, finns, enligt Advokatsamfundet, en risk att även den från vilken ett organ olagligen tas, dvs. brottsoffret i vissa situationer träffas av ett straffansvar. Mot den bakgrunden anser Advokatsamfundet att det bör tydliggöras att hanteringsförbudet avser efterföljande hantering och att den från vilken ett organ olagligen tas, inte enbart på grund av åtgärder vidtagna i samband med ingreppets utförande, kommer att träffas av straffansvar.

*Vikten av att nya samverkansrutiner mellan myndigheter, såväl nationellt, som internationellt utformas så att individen tillförsäkras ett godtagbart integritetsskydd*

Advokatsamfundet delar utredningens utgångspunkt att informationsutbyte mellan myndigheter, samt inom ramen för internationellt samarbete, är en förutsättning för att effektivt motverka organhandel.

Samverkan och ökat informationsutbyte mellan myndigheter både nationellt och internationellt medför samtidigt en ökad risk för att känslig information sprids i en utsträckning som i det enskilda fallet framstår som omotiverad. Advokatsamfundet önskar därför i detta sammanhang betona vikten av att nya samverkansrutiner mellan myndigheter både nationellt och internationellt utformas så att individen, vid informationsöverföring och behandling av känsliga personuppgifter, tillförsäkras ett godtagbart integritetsskydd.

#### *Övrigt*

Avslutningsvis vill Advokatsamfundet särskilt betona vikten av att ett målsägandebiträde förordnas så snart som möjligt efter att beslut om att inleda förundersökning har fattats.

Målsägandebiträdet kan på ett professionellt och konstruktivt sätt bidra till att bemötandet, stödet och skyddet av brottsutsatta förbättras och utvecklas, men även till att förundersökningen effektiviseras t.ex. genom att väsentliga uppgifter kommer fram i ett tidigt skede av förundersökningen, något som även är viktigt från ett rättssäkerhetsperspektiv.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander